

Audiència. La dimensió eclesiològica del pensament de sant Pau

Us oferim el text íntegre de l'audiència general de dimecres 15 d'octubre en la qual Benet XVI va continuar aprofundint en la figura de sant Pau arrel de l'Any Paulí.

10/11/2008

Estimats germans i germanes,

En la catequesi de dimecres passat vaig parlar de la relació de sant Pau amb el Jesús prepasqual en la seva vida terrenal. La qüestió era: "Què coneixia sant Pau de la vida de Jesús, de les seves paraules, de la seva passió?". Avui vull parlar de l'ensenyament de sant Pau sobre l'Església. Hem de començar per la constatació que aquesta paraula "Iglesia" en espanyol, —com "Église" en francès o "Chiesa" en italià— està presa del grec Ekklesía. Prové de l'Antic Testament i significa l'assemblea del poble d'Israel, convocada per Déu, i de manera particular l'assemblea exemplar al peu del Sinaí.

Amb aquesta paraula es defineix ara la nova comunitat dels creients en Crist que se senten assemblea de Déu, la nova convocatòria de tots els pobles per part de Déu i davant d'ell. La paraula Ekklesía apareix per primer cop en l'obra de sant Pau, que

és el primer autor d'un escrit cristià. Això succeeix en l'inici de la primera carta als Tessalonicencs, on sant Pau s'adreça textualment "a l'Església dels Tessalonicencs" (cf. després també a la "Església dels Laodicencs" a Col 4, 16). En altres cartes parla de l'Església de Déu que està a Corint (cf. 1 Co 1, 2; 2 Co 1, 1), que està a Galàcia (cf. Ga 1, 2 etc.) —per tant, Esglésies particulars—, però diu també que va perseguir "l'Església de Déu", no una comunitat local determinada, sinó "l'Església de Déu".

Així veiem que el significat de la paraula "Església" té moltes dimensions: d'una banda, indica les assemblees de Déu en determinats llocs (una ciutat, un país, una casa), però significa també tota l'Església en el seu conjunt. Així veiem que "l'Església de Déu" no és només la suma de distintes Esglésies locals, sinó que les diverses Esglésies locals

són al seu torn realització de l'única Església de Déu. Totes juntes són la "Església de Déu", que precedeix les distintes Esglésies locals, i que s'hi expressa, es realitza en elles.

És important observar que gairebé sempre la paraula "Església" apareix amb l'afegit de la qualificació "de Déu": no és una associació humana, nascuda d'idees o interessos comuns, sinó d'una convocatòria de Déu. Ell l'ha convocada i per això és una en totes les seves realitzacions. La unitat de Déu crea la unitat de l'Església arreu on es troba. Més tard, a la carta als Efesis, sant Pau elaborarà abundantment el concepte d'unitat de l'Església, en continuïtat amb el concepte de poble de Déu, Israel, considerat pels profetes com "esposa de Déu", cridada a viure una relació esponsal amb Ell.

Sant Pau presenta l'única Església de Déu com a "Esposa de Crist" en

l'amor, un sol cos i un sol esperit amb el mateix Crist. És sabut que, de jove, sant Pau havia estat adversari aferrissat del nou moviment constituït per l'Església de Crist. N'havia estat adversari perquè considerava que aquest moviment nou amenaçava la fidelitat a la tradició del poble de Déu, encoratjat per la fe en el Déu únic. Aquesta fidelitat s'expressava sobretot en la circumcisió, en el compliment de les regles de la puresa cultual, de l'abstenció de certs aliments, i del respecte del dissabte.

Els israelites havien pagat aquesta fidelitat amb la sang dels màrtirs en el període dels Macabeus, quan el règim hel·lenista volia obligar tots els pobles a conformar-se a l'única cultura hel·lenística. Molts israelites havien defensat amb la seva sang la vocació pròpia d'Israel. Els màrtirs havien pagat amb la vida la identitat

del seu poble, que es palesava mitjançant aquests elements.

Després de la trobada amb Crist ressuscitat, sant Pau va entendre que els cristians no eren traïdors; al contrari, en la situació nova, el Déu d'Israel, mitjançant Crist, havia estès la seva crida a totes les gents, convertint-se en el Déu de tots els pobles. D'aquesta manera es realitzava la fidelitat a l'únic Déu; ja no eren necessaris els signes distintius constituïts per les normes i les observances particulars, perquè tothom era cridat, en la seva varietat, a formar part de l'únic poble de Déu en la "Església de Déu" en Crist.

En la situació nova sant Pau va tenir immediatament clara una cosa: el valor fonamental i fundant de Crist i de la "paraula" que ho anunciava. Sant Pau sabia que no sols no s'arriba a ésser cristià per coerció, sinó que en la configuració interna

de la nova comunitat el component institucional estava inevitablement vinculat a la "paraula" viva, a l'anunci del Crist viu en el qual Déu s'obre a tots els pobles i els uneix en un únic poble de Déu. És simptomàtic que sant Lluç, en els Fets dels Apòstols utilitzi moltes vegades, fins i tot a propòsit de sant Pau, el sintagma "anunciar la paraula" (Ac 4, 29.31; 8, 25; 11, 19; 13, 46; 14, 25; 16, 6.32), amb l'evident intenció de posar fortament de relleu l'abast decisiu de la "paraula" de l'anunci.

En concret, aquesta paraula està constituïda per la creu i la resurrecció de Crist, en què han trobat realització les Escriptures. El misteri pasqual, que va provocar el viratge de la seva vida en el camí de Damasc, és òbviament al centre de la predicació de l'Apòstol (cf. 1 Co 2, 2; 15, 14). Aquest misteri, anunciat en la paraula, es realitza en els sagraments

del Baptisme i de l'Eucaristia, i es fa realitat en la caritat cristiana. L'obra evangelitzadora de sant Pau no té un altre fi que implantar la comunitat dels creients en Crist.

Aquesta idea rau dins l'etimologia mateixa de la paraula Ekklesia, que sant Pau, i amb ell tot el cristianisme, va preferir a l'altre terme, "sinagoga", no sols perquè originàriament el primer és més "laic" (deriva de la praxi grega de l'assemblea política i no pròpiament religiosa), sinó també perquè implica directament la idea més teològica d'una crida ad extra, i per tant no una simple reunió; els creients són cridats per Déu, el qual els aplega en una comunitat, la seva Església.

En aquesta línia podem comprendre també l'original concepte, exclusivament paulí, de l'Església com a "Cos de Crist". Respecte d'això, convé tenir present les dues

dimensions d'aquest concepte. Una és de caràcter sociològic, segons la qual el cos està format pels seus components i no existiria sense ells. Aquesta interpretació apareix en la carta als Romans i en la primera carta als Corintis, on sant Pau assumeix una imatge que ja existia en la sociologia romana: diu que un poble és com un cos amb distints membres, cadascun dels quals té la seva funció, però tots, fins i tot els més petits i aparentment insignificants, són necessaris perquè el cos pugui viure i realitzar les seves funcions.

Oportunament l'Apòstol observa que a l'Església existeixen moltes vocacions: profetes, apòstols, mestres, persones senzilles, tots cridats a viure cada dia la caritat, tots necessaris per construir la unitat viva d'aquest organisme espiritual. L'altra interpretació fa referència al Cos mateix de Crist. Sant Pau sosté

que l'Església no és només un organisme, sinó que esdevé realment el cos de Crist en el sagrament de l'Eucaristia, on tothom rep el seu Cos i arriba a ésser realment el seu Cos. Així es realitza el misteri esponsal: tothom és un sol cos i un sol esperit en Crist. D'aquesta manera la realitat va molt més enllà de la imaginació sociològica, expressant-ne l'essència veritable i profunda, és a dir, la unitat de tots els batejats en Crist, a qui l'Apòstol considera "un" en Crist, conformatos al sagrament del seu Cos.

En dir això, sant Pau mostra que sap bé, i ens dóna a entendre a tothom, que l'Església no és seva i no és la nostra: l'Església és el Cos de Crist, és "Església de Déu", "camp de Déu, edificació de Déu, (...) temple de Déu" (1 Co 3, 9.16). Aquesta última designació és particularment interessant, perquè atribueix a un teixit de relacions interpersonals un terme que comunament servia per

indicar un lloc físic, considerat sagrat. La relació entre Església i temple assumeix, per tant, dues dimensions complementàries: d'una banda, s'aplica a la comunitat eclesial la característica de separació i puresa que tenia l'edifici sagrat; però, d'una altra, se supera també el concepte d'un espai material, per transferir aquest valor a la realitat d'una comunitat viva de fe. Si abans els temples eren considerats llocs de la presència de Déu, ara se sap i es veu que Déu no habita en edificis fets de pedra, sinó que el lloc de la presència de Déu en el món és la comunitat viva dels creients.

Mereixeria un discurs a banda la qualificació de "poble de Déu", que en sant Pau s'aplica substancialment al poble de l'Antic Testament i després als pagans, que eren "el no poble" i s'han convertit també ells en poble de Déu gràcies a la seva

inserció en Crist mitjançant la paraula i el sagrament.

Un últim detall. En la carta a Timoteu sant Pau qualifica l'Església com "casa de Déu" (1Tm 3, 15); es tracta d'una definició realment original, perquè es refereix a l'Església com a estructura comunitària en què es viuen relacions interpersonals cordials de caràcter familiar.

L'Apòstol ens ajuda a comprendre cada vegada més a fons el misteri de l'Església en les distintes dimensions d'assemblea de Déu en el món.

Aquesta és la grandesa de l'Església i la grandesa de la nostra crida: som temple de Déu en el món, lloc on Déu habita realment; i, al mateix temps, som comunitat, família de Déu, que és caritat. Com a família i casa de Déu hem de realitzar en el món la caritat de Déu i ser així, amb la força que ve de la fe, lloc i signe de la seva presència.

Demanem al Senyor que ens
concedeixi ser cada vegada més la
seva Església, el seu Cos, el lloc de la
presència de la seva caritat en el
nostre món i en la nostra història.

.....

pdf | document generat
automàticament des de [https://
dev.opusdei.org/ca/article/audiencia-la-
dimensio-eclesiologica-del-pensament-
de-sant-pau/](https://dev.opusdei.org/ca/article/audiencia-la-dimensio-eclesiologica-del-pensament-de-sant-pau/) (15/08/2025)